

İngilisdilli mediada qeyri-Qərb mədəniyyətlərinin təmsili və stereotipləşdirmə mexanizmləri

Gulnar Tahir gizi Karimli

Nakhchivan State University, Azerbaijan

Email: gulnarkerimli@ndu.edu.az

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2587-8667>

DOI: <https://doi.org/10.69760/gsrh.0260303009>

© 2026 Gulnar Tahir gizi Karimli. This is an open-access article in Global Spectrum of Research and Humanities (GSRH). Licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) — free to share, adapt and use commercially, with attribution.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Xülasə

Məqalədə ingilisdilli mediada qeyri-Qərb mədəniyyətlərinin təmsili postkolonial nəzəriyyə, çərçivələmə və diskursiv mövqeləndirmə baxımından araşdırılır. Məqsəd mədəni fərqi hansı dil və narrativ vasitələrlə iyerarxik münasibətə çevrilə bildiyini izah etmək və həmin mexanizmlərin təhlili üçün meyarlar təklif etməkdir. İş seçilmiş nəzəri ədəbiyyatın narrativ icmalına və anlayışların müqayisəli şərhinə əsaslanır; ayrıca media korpusu, statistik ölçmə və auditoriya eksperimenti təqdim edilmir. Müzakirədə ekzotikləşdirmə, böhrana endirmə, leksik kateqoriyaləşdirmə, mədəni məhsulların kontekstdən ayrılması və xilaskar narrativi fərqləndirilir. Xəbər, kino, idman və populyar mədəniyyət materialları eyni empirik kateqoriya kimi deyil, bu mexanizmlərin araşdırıla biləcəyi müxtəlif diskurs sahələri kimi nəzərdən keçirilir. Təklif edilən çərçivə adlandırma, fəaliyyət subyektinin müəyyənləşdirilməsi, sitatlandırma, vizual seçim və tarixi kontekst göstəricilərini birləşdirir. Əsas nəticə budur ki, stereotipləşdirmə yalnız açıq mənfi ifadələrdə deyil, kimin danışan, izah edən və qərar verən tərəf kimi təqdim olunmasında da axtarılmalıdır. Bununla yanaşı, ayrı-ayrı nümunələrdən bütün ingilisdilli media haqqında hökm çıxarılması metodoloji baxımdan əsaslandırılmışdır. Məqalə mədəni təmsilin tənqidi təhlilini müqayisəli və yoxlanıla bilən müşahidələrə bağlayan nəzəri çərçivə təqdim edir.

Açar sözlər: *ingilisdilli media, mədəni təmsil, stereotip, orientalizm, çərçivələmə, postkolonial tənqid, diskurs təhlili*

1. Giriş

İngilis dilində yayımlanan beynəlxalq xəbərlər və mədəni məhsullar müxtəlif cəmiyyətlərin bir-birini necə tanımasında vasitəçi rol oynayır. Oxucu bir ölkə haqqında birbaşa təcrübəyə malik olmadıqda onun ilkin təsəvvürləri başlıqlar, fotosəkillər, reportajlar və ekran obrazları əsasında formalaşa bilər. Buna görə mədəni təmsil yalnız məlumatın düzgün olub-olmaması ilə məhdudlaşmır. Hansı hadisənin seçilməsi, kimə söz verilməsi və hansı həyat təcrübəsinin görünən edilməsi də təhlilin predmetidir.

Bu məqalədə “ingilisdilli media” anlayışı Britaniya mediasından daha geniş mənada işlədilir. Bununla belə, ingilis dilində nəşr olunan bütün məzmunu Qərbin vahid mövqeyi ilə eyniləşdirmək olmaz. Müxtəlif ölkələrin redaksiyaları, diaspor müəllifləri və yerli jurnalistlər də ingilis dilindən istifadə edirlər. “Qeyri-Qərb” ifadəsi isə Afrika, Asiya, Yaxın Şərq və digər məkanların daxili müxtəlifliyini aradan qaldıran mədəni mahiyyət kimi deyil, müzakirə olunan təmsil münasibətlərini şərti şəkildə göstərən analitik kateqoriya kimi qəbul edilir.

Problemin aktuallığı mədəni fərqlərin təsviri ilə həmin fərqlərin sosial iyerarxiyaya çevrilməsi arasındakı sərhədlə bağlıdır. Bir adətin fərqli olması onun ekzotikləşdirildiyini avtomatik sübut etmir; müharibə xəbəri də özlüyündə bütöv cəmiyyətə qarşı stereotip demək deyil. Problem müəyyən əlamətlərin təkrarlanaraq xalqın dəyişməz xüsusiyyəti kimi təqdim edilməsi, alternativ həyat təcrübələrinin isə arxa planda qalması zamanı yaranır. Belə nəticəyə gəlmək üçün mətnin özünə, janrına və müqayisə materialına diqqət yetirilməlidir.

Məqalənin məqsədi mədəni bərabərsizlik problemini nəzəri cəhətdən sistemləşdirməkdir. Üç sual əsas götürülür: mədəni stereotiplər hansı diskursiv seçimlər vasitəsilə yarana bilər; bu seçimlər müxtəlif media janrlarında necə araşdırılmalıdır; tənqidi şərh əsassız ümumiləşdirmədən ayırmaq üçün hansı metodoloji tələblər vacibdir? İşin töhfəsi yeni empirik nəticə deyil, gələcək müqayisəli təhlildə istifadə oluna bilən anlayış və müşahidə meyarlının əlaqələndirilməsidir.

2. Nəzəri əsaslar

2.1. Orientalizm və mədəni təmsil

Saidin (1978) orientalizm konsepsiyası Şərq haqqında bilik istehsalının hakimiyyət münasibətlərindən kənarda baş vermədiyini göstərən nəzəri başlanğıc nöqtəsidir. Bu yanaşmada təsvir edən tərəfin öz mövqeyini universal ölçü kimi təqdim etməsi, təsvir olunan tərəfin isə sabit və fərqli “digəri” kimi qurulması diqqət mərkəzindədir. Konsepsiya media mətnindəki qarşılaşdırmaları araşdırmağa kömək edir, lakin hər bir mədəni fərq təsvirini əvvəlcədən orientalizm nümunəsi elan etməyə əsas vermir.

Hallın (1997) redaktorluğu ilə nəşr olunan təmsil yanaşması mənanın dil, obraz və mədəni kodlar vasitəsilə qurulmasını önə çəkir. Bu baxımdan stereotip sadəcə yanlış məlumat deyil. O, insan və qrupların mürəkkəb xüsusiyyətlərini məhdud əlamətlərə endirən və həmin əlamətləri dəyişməz kimi təqdim edən təsvir formasıdır. Məsələn, müəyyən icmanın yalnız ənənəvi geyimlə göstərilməsi həmin geyim haqqında məlumat verə bilər; eyni icmanın bütün ictimai həyatını bu obrazla əvəz etmək isə daha geniş təmsil problemi yaradır.

Spivakın (1988) təmsil və danışmaq imkanı haqqında müzakirəsi yerli insanın mətndə görünməsi ilə onun mövqeyinin eşidilməsi arasındakı fərqi düşünməyə imkan verir. Bir şəxsin fotosəkildə və ya qısa sitatda iştirakı ona hadisənin mənasını müəyyənləşdirmək səlahiyyəti verildiyini göstərmir. Bu məqalədə həmin nəzəri sual kimin problemi izah etməsi, səbəbləri adlandırması və həll yolu təklif etməsi vasitəsilə konkretləşdirilir.

2.2. Çərçivələmə və media istehsalı

Entmanın (1993) çərçivələmə yanaşması kommunikativ mətnə müəyyən aspektlərin seçilib ön plana çıxarılmasını izah edir. Təhlil zamanı problemin necə müəyyənləşdirilməsi, səbəbin kimə bağlanması, hansı qiymətləndirmənin verilməsi və hansı həllin münasib göstərilməsi

araşdırıla bilər. Burada çərçivə mətnə kənardan yapışdırılan etiket deyil; başlıq, leksik seçim, mənbə ardıcılığı və vizual təqdimat arasındakı əlaqədə axtarılan quruluşdur.

Herman və Chomsky (1988) xəbər istehsalını institusional və iqtisadi münasibətlər daxilində nəzərdən keçirirlər. Thussu (2006) beynəlxalq kommunikasiya proseslərində güc və informasiya axınları məsələsini daha geniş kontekstdə müzakirə edir. Bu əsərlərdən çıxış edərək redaksiya resursları, mənbələrə çıxış və auditoriya gözləntiləri ilə mətn seçimi arasındakı əlaqə barədə suallar qoymaq mümkündür. Lakin konkret xəbərin səbəbini yalnız nəzəri model əsasında müəyyənləşdirmək olmaz; bunun üçün redaksiya praktikası haqqında əlavə məlumat tələb olunur.

Tənqidi yanaşmanın öz fərziyyələrini də yoxlaması vacibdir. Nothiasın (2018) Britaniya və Fransa qəzetlərindən ibarət korpus üzrə araşdırması Afrika haqqında xəbərlərlə bağlı bəzi geniş yayılmış iddiaların empirik baxımdan təsdiqlənmədiyini, eyni zamanda daha incə dil qərəzlərinin araşdırılmalı olduğunu göstərir. Bu nəticə stereotipləri inkar etmir; onları hazır hökm kimi qəbul etmək əvəzinə konkret mətn göstəriciləri ilə əsaslandırmağın zəruriliyini vurğulayır.

3. Metodoloji yanaşma və əhatə dairəsi

Məqalə nəzəri və konseptual xarakter daşıyır. Ədəbiyyat orientalizm, təmsil, beynəlxalq kommunikasiya, çərçivələmə və humanitar narrativlər mövzularına uyğun olaraq məqsədyönlü seçilmişdir. Mənbələr sistematik axtarış protokolu və tam əhatəlilik iddiası ilə toplanmamışdır. Buna görə iş sistematik icmal, məzmun analizinin statistik hesabatı və ya ayrı-ayrı media qurumlarının fəaliyyətinin ümumi qiymətləndirilməsi kimi təqdim edilmir.

Təhlil anlayışların fərqləndirilməsi, mümkün mətn göstəricilərinin müəyyənləşdirilməsi və bu göstəricilərin müxtəlif janrlara uyğunlaşdırılması ardıcılığı ilə qurulur. Aşağıdakı bölmələrdə verilən qısa ifadələr, ayrıca mənbə göstərilmədikdə, mexanizmi izah edən analitik nümunələrdir; onlar konkret redaksiyadan götürülmüş sitatlar deyil. Hər hansı kanalın müəyyən mövqeyi nə qədər tez-tez təkrarladığına dair faiz, say və ya müqayisəli üstünlük iddia olunmur.

Xəbər mətni, bədii film və idman şərhi fərqli istehsal məqsədlərinə və janr qaydalarına malikdir. Buna görə bir sahədə müşahidə olunan mexanizmin digərində eyni tezliklə mövcudluğu fərz edilmir. Məqalə bu sahələri vahid korpusda birləşdirmək əvəzinə, adlandırma və fəaliyyət subyektinin təqdimatı kimi müqayisə edilə bilən suallar vasitəsilə əlaqələndirir. Auditoriyanın psixoloji reaksiyası da mətnin təhlilindən birbaşa çıxarılmır.

4. Mədəni təmsilin əsas mexanizmləri

4.1. Ekzotikləşdirmə və dəyişməz mədəniyyət obrazı

Ekzotikləşdirmə fərqi oxucu üçün maraqlı təqdim olunmasından daha dar anlayış kimi işlədilməlidir. Burada əsas məsələ cəmiyyətin tarixi dəyişmə, müasir əmək və daxili müzakirələrdən ayrılaraq yalnız qəribə adətlər məkanı kimi qurulmasıdır. Said (1978) və Hallın (1997) nəzəri çərçivələri əsasında belə təqdimatda müşahidəçinin mövqeyi ilə təsvir olunan insanın mövqeyi arasındakı asimmetriya araşdırıla bilər.

Məsələn, elmi nailiyyət haqqında yazıda ənənəvi həyatın göstərilməsi özlüyündə qərəz sayılmamalıdır. Analitik sual budur: bu detal xəbərə hansı məna əlavə edir? Əgər ənənəvi

simvol texnoloji uğuru gözlənilməz və ya həmin cəmiyyətə yad hadisə kimi qurursa, təsvir mədəni iyerarxiya yarada bilər. Əksinə, mətn ənənə və müasirliyin eyni cəmiyyətdə yanaşı mövcudluğunu izah edirsə, nəticə fərqlidir. Bu iki ehtimalı ayırmaq üçün yalnız şəkli deyil, başlıq və mətnlə əlaqəsini də oxumaq lazımdır.

Eyni yanaşma səyahət və mədəniyyət yazılarına tətbiq oluna bilər. “Zamandan kənar kənd” tipli ifadə mənzərəni romantikləşdirərkən sakinlərin müasir problemlərini və seçimlərini görünməz edə bilər. Bununla belə, ifadənin tək işlənməsi yekun hökm üçün kifayət deyil. Yerli insanların peşələri, fərdi fikirləri və dəyişmə təcrübələri mətnin digər hissələrində təqdim olunursa, təsvir daha çoxqatlı ola bilər.

4.2. Böhrana endirmə və yerli fəaliyyətin görünməsi

Müharibə, epidemiya və aclıq xəbərlərinin ictimai əhəmiyyəti onların işıqlandırılmasını əsaslandırır. Təmsil problemi böhranın göstərilməsində deyil, müəyyən regionun ictimai həyatının yalnız böhran vasitəsilə tanınmasında axtarılmalıdır. “Bu ölkə həmişə xaos içindədir” kimi ümumiləşdirici izah hadisənin siyasi, iqtisadi və tarixi səbəblərini dəyişməz mədəni xüsusiyyətlə əvəz edə bilər. Belə ehtimalı yoxlamaq üçün hadisə xəbərləri ilə yanaşı, gündəlik həyat, təhsil və iqtisadi fəaliyyət materiallarının da əhatəsi araşdırılmalıdır.

Epidemiyaların və Yaxın Şərqdəki münaqişələrin mediada işıqlandırılması gələcək tədqiqat üçün bu baxımdan əhəmiyyətlidir. Lakin burada BBC və CNN materiallarından ayrıca korpus təqdim edilmədiyinə görə həmin qurumların yerli səhiyyə işçilərini sistemli şəkildə kənarlaşdırdığı iddia edilmir. Əvəzində yoxlanıla bilən sual qoyulur: reportajda yerli həkim yalnız zərərçəkən kimi görünür, yoxsa diaqnoz qoyan, fəaliyyət təşkil edən və problemi izah edən mütəxəssis kimi də təqdim olunur?

Nothiasın (2018) araşdırmasının metodoloji dərsi budur ki, yerli səslərin sayılması ilə onların necə çərçivələndirilməsinin öyrənilməsi bir-birini tamamlamalıdır. Bu məqalənin təklif etdiyi tətbiqdə mənbənin mənsəyi ilə yanaşı, sitatın funksiyası da qeyd olunur. Şahidlik edən, qərar verən və ekspert kimi danışan şəxslər eyni kateqoriyaya salındıqda iştirakın mahiyyəti itə bilər. Beləliklə, görünürlük və izah etmək səlahiyyəti ayrıca müşahidə göstəricilərinə çevrilir.

4.3. Leksik kateqoriyalaşdırma və bərabərsizlik

Miqrasiya diskursunda “expat”, “migrant” və “immigrant” kimi sözlər insanların sərhədlərarası hərəkətini fərqli cəhətlərdən adlandırır. Bu sözlərin sosial qiymətləndirmə daşıyıb-daşımaması işlənmə kontekstinə görə araşdırılmalıdır. Onları bütün hallarda tam sinonim saymaq, yaxud bir terminin yalnız müəyyən mənsəli insanlara aid edildiyini əvvəlcədən qəbul etmək təhlili zəiflədir. Hüquqi status, qalma müddəti, peşə və mətnin auditoriyası mümkün izah amilləridir.

Mədəni iyerarxiyanı yoxlamaq üçün oxşar peşəyə, hərəkət səbəbinə və yaşayış şəraitinə malik insanların necə adlandırıldığını müqayisə etmək olar. Etiketlə birlikdə işlənən sifət və fellər də əhəmiyyətlidir. Bir şəxsin “imkan axtarması”, digərinin isə “yük yaratması” kimi təqdim edilməsi eyni hadisəni fərqli qiymətləndirmə çərçivələrinə daxil edə bilər. Bunlar hazır empirik nəticələr deyil, sonrakı mətn təhlili üçün təklif olunan müşahidə istiqamətləridir.

“Sivil”, “normal” və “inkişaf etmiş” kimi qiymətləndirici sözlər də münasibətin hansı ölçü əsasında qurulduğunu göstərir. Münaqişə qurbanlarının həyatına verilən dəyər coğrafi və ya mədəni yaxınlıqla əlaqələndirən müqayisələr xüsusilə diqqətlə araşdırılmalıdır. Lakin canlı

efirdə jurnalistin ifadəsi, müsahibin fikri və redaksiyanın rəsmi mövqeyi eyniləşdirilməməlidir. Danışanın kimliyi, sonrakı düzəliş və təqdimat konteksti ayrıca qeydə alınmalıdır.

4.4. Kino və idmanda rol bölgüsü

Bədii ekranda personajın yalnız təhlükə, texniki bacarıq və ya fiziki güc daşıyıcısı kimi qurulması onun fərdi həyatını və motivlərini məhdudlaşdırır bilər. Hallın (1997) təmsil yanaşmasından çıxış edərək personajın nə qədər göründüyü ilə yanaşı, qərar vermək və süjetin istiqamətini dəyişmək imkanına baxmaq olar. Bununla belə, konkret film seçməsi olmadan Hollivudun bütün qeyri-Qərb personajlarını eyni model üzrə yaratdığı nəticəsinə gəlmək olmaz.

İdman diskursunda isə uğurun hansı səbəblərlə izah edilməsi araşdırıla bilər. Təbii güc, sürət, taktiki qərar, məşq intizamı və liderlik fərqli keyfiyyətlərdir; onlardan hər biri konkret performans uyğun işləyə bilər. Stereotipləşdirmə ehtimalı oxşar performansın idmançıların mənşəyindən asılı olaraq davamlı fərqli izah edilməsi zamanı yoxlanmalıdır. Belə müqayisə idman növü, mövqe, hadisənin xarakteri və şərhçinin üslubu nəzərə alınmadan aparılarsa, nəticə etibarsız ola bilər.

4.5. Mədəni məhsulun kontekstdən ayrılması

Yoqa və Koreya populyar mədəniyyəti kimi nümunələr mədəni məhsulun beynəlxalq dövriyyədə necə təqdim edildiyini araşdırmaq üçün münasib mövzulardır. Burada kommersiyalaşma ilə mədəni silinmə arasında avtomatik bərabərlik qurulmamalıdır. Əsas sual məhsulun mənşəyinin, onu yaradanların əməyinin və daxili müxtəlifliyinin təqdimatda hansı yeri tutmasıdır. Müasir uyğunlaşdırma həm yeni iştirak imkanları yarada, həm də tarixi konteksti zəiflədə bilər.

Thussunun (2006) beynəlxalq kommunikasiya çərçivəsi bu müzakirəni istehsal və yayım münasibətləri ilə əlaqələndirməyə imkan verir. Bunun əsasında təklif olunan təhlil yalnız məhsulun populyar olub-olmamasını deyil, kimin onu şərh etmək səlahiyyəti qazandığını da araşdırmalıdır. Lakin ingilisdilli medianın K-pop və ya yoqaya münasibətinin bütövlükdə dəyişdiyini göstərmək üçün müxtəlif dövrləri əhatə edən materiallar tələb olunur. Hazırkı iş belə tarixi müqayisə aparmır.

4.6. Xilaskar narrativi və humanitar təmsil

Cole (2012) Kony 2012 ətrafındakı müzakirədə humanitar müdaxilənin yardım göstərən tərəfin mənəvi özünüdəyiciliyinə çevrilməsini tənqid edir. Onun publisistik mövqeyi burada ayrıca empirik araşdırma kimi deyil, yardım narrativində səlahiyyət bölgüsünü düşünmək üçün istifadə olunur. Əsas sual yerli insanların ehtiyaclarının və siyasi iradəsinin hekayədə hansı yeri tutmasıdır.

Bu məqalədə təklif edilən analitik yanaşmada “xilaskar narrativi” yardımın mövcudluğu ilə deyil, fəaliyyət subyektlərinin qeyri-bərabər təqdimatı ilə müəyyənləşdirilir. Kənardan gələn şəxsin bütün həllərin müəllifi, yerli insanların isə yalnız yardım alan kütlə kimi qurulması belə şərhə əsas verə bilər. Bunun yoxlanması üçün problemi kimin müəyyən etdiyi, həlli kimin hazırladığı və yerli əməkdaşlığın necə göstərildiyi araşdırılmalıdır. Niyyət, təsvir və faktiki nəticə ayrıca qiymətləndirilən məsələlərdir.

5. Müzakirə və gələcək təhlil üçün meyarlar

Müzakirə olunan mexanizmlər bir mətndə birlikdə meydana çıxıb bilər, lakin onların hər birinə ayrıca sübut tələb olunur. Ekzotik obrazın mövcudluğu yerli səsə mütəq kənarlaşdırıldığını göstərmir. Mənfə hadisə haqqında xəbər də dəyişməz mədəni xüsusiyyət iddiası ilə eyni deyil. Bu fərqləndirmə tənqidi şərhin gücünü azaldan güzəşt yox, onun yoxlanıla bilməsini təmin edən metodoloji tələbdir.

Gələcək tədqiqatda beş müşahidə istiqaməti birləşdirilə bilər. Adlandırma təhlili insan və məkanların hansı kateqoriyalara salındığını müəyyənləşdirər. Fəaliyyət subyektinin təhlili kimin təşəbbüs göstərdiyini və kimə yalnız təsir edildiyini araşdırar. Sitatlandırma təhlili yerli və xarici mənbələrin funksiyasını fərqləndirər. Vizual təhlil şəkillərin başlıq və mətnlə münasibətinə baxar. Kontekst təhlili isə hadisənin tarixi və institusional səbəblərinin nə dərəcədə izah edildiyini qiymətləndirər. Bu istiqamətlər burada müəllifin təklif etdiyi analitik çərçivədir.

Empirik tətbiq üçün əvvəlcə media qurumları, dövr, janr və mövzu seçimi əsaslandırılmalıdır. Sonra müqayisə edilən materiallar mümkün qədər oxşar hadisələrdən götürülməlidir. Kodlaşdırma qaydalarında müsbət, mənfə və qeyri-müəyyən nümunələrə yer verilməsi, bir neçə kodlaşdırıcının razılığının yoxlanması və zidd nümunələrin də hesabatda göstərilməsi məqsəduyğundur. Seçmənin yalnız qalmaqallı mətnlərdən qurulması yayılma dərəcəsi haqqında nəticə çıxarmağa imkan verməz.

Məqalənin məhdudiyyəti ilkin media korpusunun və auditoriya məlumatlarının olmamasıdır. Buna görə müəyyən təqdimat üsulunun nə qədər yayıldığı, hansı redaksiyada daha güclü olduğu və oxucunun münasibətinə nə dərəcədə təsir etdiyi barədə nəticə verilmir. Rəqəmsal platformaların alternativ səslər üçün imkan yaratması da bərabər təmsilin avtomatik təminatı kimi qəbul edilməməlidir. Görünürlük, dil seçimi və yayım imkanları sonrakı araşdırmaların ayrıca predmetidir.

6. Nəticə

İngilisdilli mediada qeyri-Qərb mədəniyyətlərinin təmsilini araşdırmaq üçün açıq mənfə ifadələrdən daha geniş göstəricilər sistemi lazımdır. Ekzotikləşdirmə, böhrana endirmə, leksik kateqoriyalaşdırma, kontekstdən ayırma və xilaskar narrativi mədəni fərqi iyerarxik mənaya çevrilə bildiyi mümkün mexanizmlərdir. Onların mövcudluğu və yayılma dərəcəsi konkret material üzərində yoxlanmalı, bütün redaksiyalar və janrlar haqqında əvvəlcədən verilmiş hökmə çevrilməməlidir.

Məqalənin nəzəri nəticəsi mədəni təmsilin adlandırma, fəaliyyət, sitatlandırma, vizual seçim və kontekst arasındakı əlaqədə öyrənilməsinin zəruriliyidir. Daha bərabərhuquqlu təsvir yalnız yerli insanı göstərməklə deyil, onun hadisəni izah etmək və öz mövqeyini ifadə etmək imkanını qorumaqla bağlıdır. Bu yanaşmanın empirik dəyəri gələcəkdə şəffaf seçmə, ardıcıl kodlaşdırma və alternativ izahların müqayisəsi əsasında müəyyənləşdirilə bilər.

Ədəbiyyat

Cole, T. (2012, March 21). The white-savior industrial complex. The Atlantic. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2012/03/the-white-savior-industrial-complex/254843/>

- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Hall, S. (Ed.). (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage Publications & The Open University.
- Herman, E. S., & Chomsky, N. (1988). *Manufacturing consent: The political economy of the mass media*. Pantheon Books.
- Nothias, T. (2018). How Western journalists actually write about Africa: Re-assessing the myth of representations of Africa. *Journalism Studies*, 19(8), 1138–1159. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1262748>
- Said, E. W. (1978). *Orientalism*. Pantheon Books.
- Spivak, G. C. (1988). Can the subaltern speak? In C. Nelson & L. Grossberg (Eds.), *Marxism and the interpretation of culture* (pp. 271–313). University of Illinois Press.
- Thussu, D. K. (2006). *International communication: Continuity and change* (2nd ed.). Hodder Arnold.

Author Information

Gulnar Tahir gizi Karimli

Nakhchivan State University, Azerbaijan.

Email: gulnarkerimli@ndu.edu.az

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2587-8667>

Received: 10 August 2026

Accepted: 25 September 2026

Published: 30 September 2026